

UCHWAŁA

Dnia 26 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Tadeusz Ereciński (przewodniczący)

SSN Jacek Gudowski

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z powództwa O. sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko D. R. i A. W. sp. z o.o. z siedzibą
w W.

o nadanie klauzuli wykonalności na skutek przejścia obowiązku,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 26 lutego 2015 r.
zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Apelacyjny
postanowieniem z dnia 29 września 2014 r.,

"Czy przejście obowiązków, o którym mowa w art. 788 § 1 k.p.c.,
następuje w sytuacji przekształcenia przedsiębiorcy jednoosobowego
w spółkę akcyjną?"

podjął uchwałę:

**Przepis art. 788 § 1 k.p.c. ma zastosowanie w razie przejścia
uprawnienia lub obowiązku w wyniku przekształcenia
przedsiębiorcy w spółkę kapitałową (art. 551 § 5 i art. 584² § 1
k.s.h.).**

UZASADNIENIE

W. O., sp. z o.o. wniósł o nadanie nakazowi zapłaty z dnia 14 lutego 2013 r. wydanemu przeciwko D. R. oraz A. W., sp. z o.o. z siedzibą w W. klauzuli wykonalności w stosunku do Hurtowni Artykułów Przemysłowych A. S.A. z siedzibą w W. Wskazał, że wskutek przekształcenia dokonanego na podstawie art. 584¹-584¹³ k.s.h. obowiązek zapłaty wynikający z nakazu zapłaty przeszedł z D. R. na Hurtownię Artykułów Przemysłowych A. S.A. Przejście to nastąpiło w toku sprawy, gdyż nakaz zapłaty został doręczony D. R. w dniu 6 marca 2013 r., a wpis Hurtowni Artykułów Przemysłowych A. S.A. do rejestru nastąpił w dniu 28 marca 2013 r. Wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko D. R. złożony został w dniu 8 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 31 października 2013 r. oddalił wniosek. Powołując się na art. 584¹ § 1 i art. 584² § 1 i 2 k.s.h., stwierdził, że do prowadzenia egzekucji wobec Hurtowni Artykułów Przemysłowych A. S.A. wystarczające jest wykazanie organowi egzekucyjnemu odpowiednim dokumentem, że po stronie dłużnika nastąpiło przekształcenie, natomiast żądanie nadania klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 k.p.c. przeciwko spółce kapitałowej powstałej w wyniku przekształcenia przedsiębiorcy w taką spółkę jest bezzasadne.

Rozpoznając zażalenie wierzyciela na postanowienie z dnia 31 października 2013 r., Sąd Apelacyjny powziął poważne wątpliwości prawne, którym dał wyraz w przedstawionym na wstępie zagadnieniu prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 788 § 1 k.p.c. ma zastosowanie do przypadków następstwa prawnego niezależnie od tego, czy chodzi o sukcesję singularną, czy o sukcesję uniwersalną, jak również niezależnie od tego, czy następstwo to wynika z ustawy, czy z czynności prawnej; dotyczy następstwa prawnego po stronie wierzyciela lub po stronie dłużnika, do którego doszło jeszcze w toku sprawy przed powstaniem tytułu egzekucyjnego albo już po jego powstaniu. Ocena, czy art. 788 § 1 k.p.c. stosuje się także wtedy, gdy doszło do przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę kapitałową na podstawie art. 584¹-584¹³ k.s.h., zależy od tego, czy przekształcenie

to pociąga za sobą przejście uprawnienia albo obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym w rozumieniu tego przepisu.

Zgodnie z art. 551 § 5 k.s.h., przedsiębiorca będący osobą fizyczną wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.), tj. przedsiębiorca przekształcany, może przekształcić formę prowadzonej działalności gospodarczej w jednoosobową spółkę kapitałową, tj. spółkę przekształconą. Ustawodawca określa takie przekształcenie mianem przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę kapitałową. Według art. 584¹ § 1 k.s.h., przedsiębiorca przekształcany staje się spółką przekształconą z chwilą wpisu spółki do rejestru, tj. w dniu przekształcenia. Jednocześnie właściwy organ ewidencyjny z urzędu wykreśla przedsiębiorcę przekształcanego z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Z art. 584² § 1 k.s.h. wynika, że spółce przekształconej przysługują wszystkie prawa i obowiązki przedsiębiorcy przekształcanego. Rzecz jasna, chodzi tu o prawa i obowiązki związane z prowadzoną dotychczas działalnością gospodarczą, powstałe przed dniem przekształcenia. Potwierdza to art. 584¹³ k.s.h., stanowiący, że osoba fizyczna, o której mowa w art. 551 § 5 k.s.h., odpowiada solidarnie ze spółką przekształconą za zobowiązania przedsiębiorcy przekształcanego związane z działalnością gospodarczą powstałe przed dniem przekształcenia, przez okres trzech lat, licząc od dnia przekształcenia.

W doktrynie budzi wątpliwości kwestia, jakie są skutki przekształcenia zgodnie z art. 584¹-584¹³ k.s.h. w sferze praw i obowiązków przedsiębiorcy przekształcanego i spółki przekształconej. Wśród prezentowanych poglądów wyróżnić można zarówno taki, że przekształcenie to prowadzi - w zakresie praw i obowiązków związanych z działalnością gospodarczą przedsiębiorcy przekształcanego - do sukcesji uniwersalnej między tym przedsiębiorcą a spółką przekształconą, jak również taki, że sukcesja taka nie ma miejsca, ponieważ omawiane przekształcenie oparte jest na zasadzie kontynuacji. Zgodnie z zapatrywaniem pośrednim, przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową jest szczególną formą kontynuacji między tymi podmiotami (*quasi*-kontynuacja), która nie prowadzi jednak do sukcesji

uniwersalnej praw i obowiązków przedsiębiorcy przekształcanego na spółkę przekształconą.

W wyniku przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę kapitałową dochodzi do powstania nowego podmiotu - spółki przekształconej - przy zachowaniu jednak bytu prawnego przedsiębiorcy przekształcanego jako osoby fizycznej określonej w art. 551 § 5 k.s.h. Z dniem przekształcenia powstała w jego następstwie spółka przekształcona staje się podmiotem praw i obowiązków, których podmiotem był dotychczas przedsiębiorca przekształcany i które związane są z jego dotychczasową działalnością gospodarczą. Przesądza o tym jednoznacznie art. 584² § 1 k.s.h. Jednocześnie przedsiębiorca przekształcany przestaje być podmiotem tych praw i obowiązków. Zachowana zostaje jedynie – w pewnych granicach czasowych – solidarna ze spółką przekształconą odpowiedzialność osoby fizycznej, o której mowa w art. 551 § 5 k.s.h., za zobowiązania przedsiębiorcy przekształcanego związane z prowadzoną przezeń dotychczas działalnością gospodarczą powstałe przed dniem przekształcenia (art. 584¹³ k.s.h.).

W zakresie praw i obowiązków, które dotychczas przysługiwały przedsiębiorcy przekształcanemu i które z dniem przekształcenia stały się prawami i obowiązkami spółki przekształconej, dochodzi do następstwa prawnego między tymi podmiotami, które kwalifikować należy jako „przejście na inną osobą” uprawnienia lub obowiązku w rozumieniu art. 788 § 1 k.p.c. Między przedsiębiorcą przekształcanym, będącym wcześniej podmiotem przedmiotowych praw i obowiązków, a spółką przekształconą, która staje się podmiotem tych praw i obowiązków, nie zachodzi bowiem tożsamość podmiotowa. Następstwo prawne, o którym mowa, to odmiana sukcesji uniwersalnej, która ma ograniczony zakres przedmiotowy i realizuje się wskutek jednego zdarzenia prawnego *inter vivos*, a nie *mortis causa*.

Tej oceny nie zmienia zachowanie odpowiedzialności osoby fizycznej określonej w art. 551 § 5 k.s.h. za zobowiązania przedsiębiorcy przekształcanego związane z jego działalnością gospodarczą powstałe przed dniem przekształcenia. Nie oznacza ono bowiem, że pomiędzy przedsiębiorcą przekształcanym a spółką przekształconą nie dochodzi do następstwa prawnego, lecz służy tylko

wzmocnieniu ochrony wierzycieli przedsiębiorcy przekształcanego, którzy stali się wierzycielami spółki przekształconej.

Za stosowaniem art. 788 § 1 k.p.c. również w razie przejścia uprawnień lub obowiązku w wyniku przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę kapitałową przemawia natomiast dodatkowo wzgląd na funkcję tego przepisu. Daje on wyraz ogólniejszemu założeniu, że zmiany podmiotowe w zakresie uprawnień lub obowiązków objętych sporem sądowym, do których doszło w toku postępowania i których nie uwzględnia treść tytułu egzekucyjnego, lub które nastąpiły już po jego powstaniu, powinny mieć odzwierciedlenie w tytule wykonawczym (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2004 r., III CZP 63/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 174 i z dnia 5 marca 2009 r., III CZP 4/09, OSNC 2010, nr 1, poz. 2). Ustawodawca nie zdecydował się przekazać kompetencji do dokonywania ustaleń w tym zakresie, choćby wyłącznie na podstawie dokumentów, organowi egzekucyjnemu, lecz uzależnił dopuszczalność wszczęcia egzekucji na rzecz aktualnego wierzyciela lub przeciwko aktualnemu dłużnikowi od nadania na rzecz tego wierzyciela względnie przeciwko temu dłużnikowi klauzuli wykonalności, powierzając podejmowanie odpowiedniej decyzji sądowi w ramach sformalizowanego postępowania klauzulowego.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.